

Paweł Gromek
Rafał Wróbel
Mariusz Kuryłowicz
Piotr Baczar

Specyfika ochrony przeciwpożarowej w jednostkach penitencjarnych

The specifics of fire protection in penitentiary facilities

W artykule przedstawiono specyfikę ochrony przeciwpożarowej z ukierunkowaniem na wypracowanie na tej podstawie struktury poznania problematyki wyzwań ochrony przeciwpożarowej w jednostce penitencjarnej. Scharakteryzowano pod tym kątem samą jednostkę penitencjarną. Na tej podstawie możliwe było zrelatywizowanie obu zagadnień oraz sformułowanie wspomnianych wyzwań. Pogrupowano je na wyzwania dotyczące zapobiegania powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia, wyzwania dotyczące zapewniania sił i środków do zwalczania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia oraz na rzecz ochrony ludności, a także wyzwania dotyczące prowadzenia działań ratowniczych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej. Przypisano im referencyjne sposoby postępowania.

Słowa kluczowe: jednostka penitencjarna, areszt śledczy, zakład karny, pożar, ochrona przeciwpożarowa.

The paper presents specifics of fire protection directing them on elaboration of cognitive structure for problematic aspects of fire protection challenges in a penitentiary facility. The facility was characterised in this context as well. Basing on this, it was possible to relate the two issues and formulate the challenges. They were classified into challenges for

preventing against occurrence and spreading of fire, natural disaster and other local hazard, challenges concerning ensuring resources and procedures for fighting fires, natural disaster and other local hazard as well as challenges related to conducting rescue operations by fire protection entities. The reference manners to relevant challenges were ascribed.

Key words: penitentiary unit, detention centre, penitentiary, fire, fire protection.

Wprowadzenie

Pożar może prowadzić do utraty zdrowia, a nawet śmierci osób znajdujących się w strefie zagrożenia. Nabiera to szczególnego znaczenia w przypadku budynków i innych obiektów budowlanych użytkowanych w sposób ograniczający możliwość przemieszczania się użytkowników. Zalicza się do nich jednostki penitencjarne (areszty śledcze i zakłady karne). W takich warunkach trudno o powszechną ewakuację, a środki służące izolacji osadzonych mogą rzutować na ich zdrowie, a nawet życie.

Doniesienia medialne dotyczące pożarów w jednostkach penitencjarnych dowodzą istotności zagrożenia pożarowego w świetle bezpieczeństwa indywidualnego we wspomnianych miejscach. 14 lutego 2012 r. w Krajowym Zakładzie Karnym w Comayagua w Hondurasie doszło do najbardziej śmiertelnościowego pożaru jednostki penitencjarnej w znanej historii¹. Przeludnienie, duża gęstość obciążenia ogniowego (tj. energii cieplnej, która może wydzielić się przy spaleniu materiałów palnych, przypadająca na jednostkę powierzchni strefy spalania)² oraz liczne utrudnienia w ewakuacji przyczyniły się to stworzenia warunków skrajnie niekorzystnych w obliczu pożaru. W jego rezultacie śmierć poniosło aż 361 osób (tj. ponad 40% osadzonych)³.

Zapewniając bezpieczeństwo użytkowników jednostek penitencjarnych w Polsce (nie tylko osadzonych, lecz także personelu) w aresztach śledczych i zakładach karnych organizuje się ćwiczenia mające na celu

¹ G. Mecwaldowski, *Uwarunkowania ewakuacji z obiektów zamkniętych*, „Ochrona Przeciwpożarowa” 2020, nr 4.

² Por. PN-B-02852 Ochrona przeciwpożarowa budynków. Obliczanie gęstości obciążenia ogniowego oraz wyznaczanie względnego czasu trwania pożaru.

³ Zob. A. Radlak, *Piekielne więzienie*, „Przegląd Pożarniczy” 2023, nr 5, s. 44-46.

przygotowanie funkcjonariuszy Służby Więziennej i pozostałego personelu do radzenia sobie w sytuacji zagrożenia pożarowego⁴. Są na nie ukierunkowane również procesy doskonalenia zawodowego wspomnianych funkcjonariuszy (np. studia podyplomowe z zakresu zarządzania kryzysowego i ochrony ludności w Szkole Wyższej Wymiaru Sprawiedliwości)⁵. Na zagadnienia ochrony przeciwpożarowej warto jednak spojrzeć szerszej, aniżeli jest to obecnie sygnalizowane w literaturze przedmiotu oraz wynika z najbardziej widocznych przejawów praktyki służby⁶. Wiąże się to ze złożonością jej materii (działań nie tylko operacyjnych, lecz także prewencyjnych i preparacyjnych), niesłabnącego intencjonalnego sprowadzania zagrożenia pożarowego wyrazem niepokojów społecznych u osadzonych⁷ oraz specyfiki omawianego zagrożenia (jego powszechności oraz zróżnicowanego oddziaływania przez płomień, dym, promieniowanie cieplne i efekt psychologiczny).

Już pierwsze względnie ogólne zestawienie specyfiki jednostek penitencjarnych z regulacjami prawnymi dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej rodzi dysonans związany z tym, że niektóre odpowiadające im standardy stoją we wzajemnej opozycji⁸. Trudno sobie bowiem wyobrazić całkowitą ewakuację zakładu karnego w obliczu pożaru, umiejscowienie kluczy do drzwi ewakuacyjnych w bezpośrednim sąsiedztwie tych drzwi, czy też zrezygnowanie z krat w oknach. W pierwszej kolejności całościowe podejście do ochrony przeciwpożarowej w jednostkach penitencjarnych wymaga zatem skupienia się na wyzwaniach stanowiących pochodną swobodnego zderzenia pragmatyki ochrony przeciwpożarowej z pragmatyką pracy penitencjarnej. Zdaje się to niezbędnym krokiem na drodze dalszej pogłębionej eksploracji badawczej poruszanych zagadnień. W niniejszym artykule zasygnalizowano, że znajomość wyzwań ochrony przeciwpożarowej jednostki penitencjarnej można potraktować jako punkt wyjścia do kolejnych badań naukowych w tematyce ochrony przeciwpożarowej,

⁴ <https://sw.gov.pl/aktualnosc/zaklad-karny-w-kwidzynie-bunt-pozar-ucieczka-i-wymiana-ognia-cwiczenia-w-zakladzie-karnym-w-kwidzynie>, <https://sw.gov.pl/aktualnosc/zaklad-karny-w-rawiczu-cwiczenia-ochronne-w-zakladzie-karnym-w-rawiczu> (dostęp: 02.08.2023).

⁵ <https://swws.edu.pl/kształcenie-kierunek-ochrona-ludnosci/> (dostęp: 02.08.2023).

⁶ G. Mecwaldowski, *Uwarunkowania ewakuacji z obiektów zamkniętych* (cz. 2), „Ochrona Przeciwpożarowa” 2022, nr 2, s. 24-26.

⁷ Zob. P. Gromek, T. Kośmider, M. Kuryłowicz, A. Woźniak, *Problematyka funkcjonowania obiektu penitencjarnego w sytuacji wystąpienia katastrof w Polsce – badania fokusowe „The Prison Systems Review”* 2022, nr 117(IV), s. 1-21.

⁸ Zarządzenie nr 21/2012 z dnia 23 marca 2012 r. w sprawie organizacji ochrony przeciwpożarowej i zabezpieczenia przeciwpożarowego w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej, <https://edu.cossw.pl/file/redir.php?id=5953>.

ochrony ludności oraz funkcjonowania aresztu śledczego i zakładu karnego.

1. Ogólne założenia ochrony przeciwpożarowej w Polsce

Ochrona przeciwpożarowa to „zbiór norm prawnych i przedsięwzięć realizowanych na ich podstawie, które mają na celu ochronę życia, zdrowia, mienia lub środowiska przed pożarem, klęską żywiołową lub innym miejscowym zagrożeniem”⁹. Z przedstawionej definicji wynikają trzy warte podkreślenia kwestie. Po pierwsze, ochrona przeciwpożarowa jest ukierunkowana nie tylko na pożary. Po drugie, z aksjologicznego punktu widzenia odnosi się do wartości użytkowych (życia, zdrowia itd.). Po trzecie, ochronę przeciwpożarową można opisać w kategoriach systemowych (jako system działań). Wymienione kwestie wspólnie determinują to, na czym polega ochrona przeciwpożarowa w Polsce.

Ochrona przeciwpożarowa bezsprzecznie kojarzy się z pożarami, tj. sytuacjami, w których wystąpił „niekontrolowany proces spalania zachodzący poza miejscem do tego przeznaczonym, przynoszący straty materialne, któremu towarzyszy występowanie czynników szkodliwych, takich jak: płomień, wzrost temperatury, dym, wybuchy, iskry, toksyczne produkty spalania (...)”¹⁰. Jej definicja uwzględnia jednak również klęski żywiołowe i inne miejscowe zagrożenia. Z formalno-prawnego punktu widzenia te pierwsze to katastrofy naturalne lub awarie techniczne, „(...) których skutki zagrażają życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w wielkich rozmiarach albo środowisku na znacznych obszarach, a pomoc i ochrona mogą być skutecznie podjęte tylko przy zastosowaniu nadzwyczajnych środków, we współdziałaniu różnych organów i instytucji oraz specjalistycznych służb i formacji działających pod jednolitym kierownictwem”¹¹. Natomiast inne miejscowe zagrożenia są definiowane jako zdarzenia, które wynikają z rozwoju cywilizacyjnego i naturalnych praw przyrody, a nie wpisują się w definicje pożaru ani klęski żywiołowej. Rzutują natomiast negatywnie na życie, zdrowie, mienie lub środowisko, zaś zapobieżenie

⁹ J. Ziobro, *Ochrona przeciwpożarowa* [w:] *Słownik Ratownictwa*, red. R. Borkowski i in., Wyd. SGSP, Warszawa 2023, s. 204.

¹⁰ J. Ziobro, *Pożar* [w:] *Słownik Ratownictwa*, red. R. Borkowski i in., Wyd. SGSP, Warszawa 2023, s. 251.

¹¹ Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1897), art. 3 ust. 1 pkt 1.

im lub usunięcie ich skutków nie wymaga zastosowania nadzwyczajnych środków¹². Otwiera to niezwykle szeroki katalog okoliczności skutkujących koniecznością wdrażania regulacji i standardów ochrony przeciwpożarowej. Okoliczności te mogą bowiem towarzyszyć m.in. pożarowi, powodzi, niebezpiecznym zjawiskom pogodowym, obecnością niebezpiecznych zwierząt (np. błonkoskrzydłych), epidemii, zagrożeniom chemicznym, zagrożeniom radiacyjnym, suszom, zdarzeniom komunikacyjnym, zagrożeniom budowlanym itp.

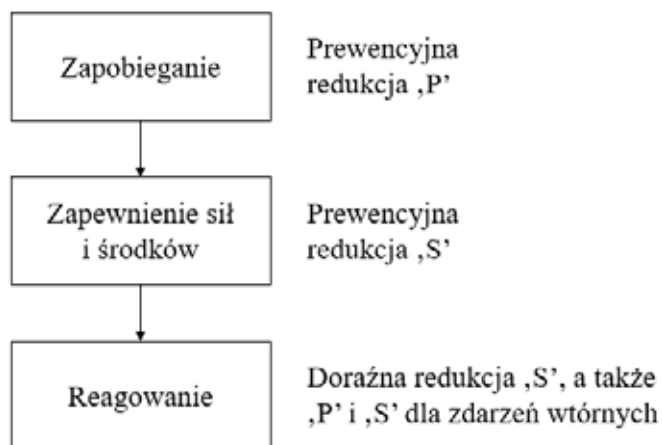
Powiązanie ochrony przeciwpożarowej z wartościami utylitarnymi sprawia, że działania z jej zakresu mają powszechny charakter. Odnoszą się do bezpieczeństwa ogółu ludzi, bez względu na ich status społeczny, wiek, płeć, pochodzenie, rasę, kolor skóry, wyznanie czy przekonania. Pod tym kątem ochrona przeciwpożarowa traktuje o nich szerzej niż ochrona ludności. Ta druga dotyczy bowiem najważniejszych wartości utylitarnych (ludzkiego zdrowia i życia, a także mienia i środowiska, lecz wyłącznie w zakresie niezbędnym do przeżycia ludzi w wymiarach biologicznym, bytowym i kulturowym). Ochrona przeciwpożarowa dotyczy także mienia i środowiska bez zawężania zakresu ochrony do kwestii niezbędnych do przeżycia ludzi w wymiarach biologicznym, bytowym i kulturowym.

Działania z zakresu ochrony przeciwpożarowej polegają na zapobieganiu powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia, zapewnianiu sił i środków do zwalczania tych zagrożeń oraz na rzecz ochrony ludności, a także prowadzeniu działań ratowniczych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej¹³. Pomiędzy tymi elementami odnotowuje się zależność procesową. Najpierw bowiem chodzi o niedopuszczenie do materializacji zagrożenia. Następnie mowa o przygotowaniu się na taką ewentualność. Na koniec wspomina się o konkretnych działaniach o charakterze operacyjnym. Wspólnie konstytuują one proces ochrony przeciwpożarowej. Schematycznie ukazano go na rysunku 1.

¹² Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 2057 ze zm.), art. 2 pkt 3.

¹³ Ustawa o ochronie przeciwpożarowej..., art. 1.

Rysunek 1. Proces ochrony przeciwpożarowej

Źródło: opracowanie własne

Słowem uzupełnienia, zapobieganie zagrożeniom charakterystycznym dla ochrony przeciwpożarowej polega na realizowaniu działań służących obniżaniu prawdopodobieństwa ('P') ich wystąpienia. W praktyce trudno jednak o osiągnięcie stanu, w którym $P=0$, dlatego w ochronie przeciwpożarowej istotną rolę przykłada się do przygotowania na wystąpienie właściwych zdarzeń. W takiej sytuacji mowa o ukierunkowaniu na tworzenie warunków do zmniejszania ewentualnych skutków ich wystąpienia ('S'). Z kolei reagowanie wiąże się z doraźną redukcją skutków pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia, a także zmniejszaniem prawdopodobieństwa i skutków wynikających z niego zdarzeń wtórnych (np. w rezultacie wystąpienia efektu kaskadowego rozwoju zagrożeń).

Skupiając się na domenie ochrony przeciwpożarowej, poszczególne jej części (odpowiadające elementom procesu ochrony przeciwpożarowej) można doprecyzować następująco¹⁴:

- 1) w odniesieniu do zapobiegania powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia:
 - a) realizowanie zobowiązań po stronie właściciela, zarządcy lub użytkownika budynku, obiektu budowlanego lub terenu dotyczących wymagań techniczno-budowlanych, instalacyjnych i technologicznych,

¹⁴ Ustawa o ochronie przeciwpożarowej..., art. 1-39, Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 września 2021 r. w sprawie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (Dz. U. z 2021 r., poz. 1737).

- wyposażenia w wymagane urządzenia przeciwpożarowe i gaśnice, zapewnienia ich przeglądów technicznych, konserwacji oraz napraw, zapewnienia bezpieczeństwa i możliwości ewakuacji osobom przebywającym w danym budynku, innym obiekcie budowlanym lub na danym terenie, przygotowania go do prowadzenia akcji ratowniczej, zapoznania z przepisami przeciwpożarowymi, ustalenia sposobów postępowania na wypadek powstania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia.
- b) uwzględnienie wymagań w zakresie ochrony przeciwpożarowej przez urzędy, instytucje, organizacje, przedsiębiorców lub osoby fizyczne przy zagospodarowaniu i uzbrajaniu terenu, wytwórców i użytkowników maszyn, urządzeń i innych wyrobów oraz nabywców licencji zagranicznych lub maszyn, urządzeń i innych wyrobów pochodzących z importu,
 - c) uzgadnianie wybranych zagadnień z rzeczoznawcami do spraw zabezpieczeń przeciwpożarowych,
 - d) dopuszczenia do użytkowania wyrobów służących zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego lub ochronie zdrowia i życia oraz mienia, wprowadzanych do użytkowania w jednostkach ochrony przeciwpożarowej oraz wykorzystywanych przez te jednostki do alarmowania o pożarze lub innym zagrożeniu oraz do prowadzenia działań ratowniczych, a także wyrobów stanowiących podręczny sprzęt gaśniczy,
- 2) w odniesieniu do zapewniania sił i środków do zwalczania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia oraz na rzecz ochrony ludności:
- a) systemowe ujęcie organizacji ochrony przeciwpożarowej w Polsce,
 - b) wdrażanie określonych prawnie sposobów i warunków ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów, przeciwpożarowego zaopatrzenia w wodę oraz dróg pożarowych,
 - c) zorganizowanie i funkcjonowanie krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego,
 - d) przygotowanie decydentów administracji publicznej do współdziałania oraz kierowania krajowym systemem ratowniczo-gaśniczym,
 - e) zapewnienie teleinformatycznej obsługi zdarzeń oraz inwentaryzowania zasobów krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego,

- f) zorganizowanie umundurowanych i wyposażonych w specjalistyczny sprzęt jednostek ochrony przeciwpożarowej,
 - g) uwzględnianie zagadnień ochrony przeciwpożarowej w zakresach zadań własnych jednostek administracji publicznej (w tym organizowanie systemów teleinformatycznych, ostrzegania i alarmowania ludności oraz współdziałania podmiotów biorących udział w działaniach ratowniczych),
 - h) zorganizowanie stanowisk kierowania i odwodów operacyjnych,
- 3) w odniesieniu do prowadzenia działań ratowniczych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej:
- a) dysponowanie do działań ratowniczych,
 - b) walka z pożarami i innymi klęskami żywiołowymi,
 - c) ratownictwo techniczne, chemiczne, ekologiczne i medyczne (w tym w związku ze zdarzeniami CBRN)¹⁵,
 - d) kierowanie działaniem ratowniczym,
 - e) uruchamianie odwodów operacyjnych.

Słowem uzupełnienia, zasadniczą część zadań z zakresu ochrony przeciwpożarowej realizują wspomniane jednostki ochrony przeciwpożarowej. Z formalno-prawego punktu widzenia stanowią je jednostki organizacyjne Państwowej Straży Pożarnej (PSP), jednostki organizacyjne Wojskowej Ochrony Przeciwpożarowej (WOP), zakładowe straże pożarne, zakładowe służby ratownicze, gminne zawodowe straże pożarne, powiatowe (miejskie) zawodowe straże pożarne, terenowe służby ratownicze, ochotnicze straże pożarne (OSP), związki OSP oraz inne jednostki ratownicze¹⁶. Jest to odnotowywane zwłaszcza w powiązaniu z zadaniami o charakterze operacyjnym. Niemniej nierzadko zadania z zakresu ochrony przeciwpożarowej realizują również podmioty i personel powiązane z konkretnymi budynkami, innymi obiektami budowlanymi i terenami (np. funkcjonariusze, służby ochrony). Rzuca to światło na zasadność szerokiego ujmowania przedmiotowych zagadnień również z ich perspektywy. Może to ułatwić wskazanie ich miejsca w strukturze powszechnego systemu ochrony przeciwpożarowej¹⁷, a także identyfikowanie wyzwań

¹⁵ Przez zdarzenie CBRN rozumie się zdarzenie wywołane niebezpiecznym czynnikiem chemicznym (C), biologicznym (B), radiacyjnym (R) lub nuklearnym (B), z założenia jako skutek działania człowieka przeciwko człowiekowi.

¹⁶ Ustawa o ochronie przeciwpożarowej..., art. 15.

¹⁷ Powszechny system ochrony przeciwpożarowej nie został zdefiniowany prawnie. Oznacza sieciowo ustrukturyzowany system działań realizujący ustawowe cele ochrony przeciwpożarowej.

będących pochodną relatywizacji wymagań ochronnych ze specyfiką wspomnianych budynków, innych obiektów budowlanych i terenów.

2. Specyfika jednostki penitencjarnej w kontekście ochrony przeciwpożarowej

Jednostka penitencjarna to specyficzny rodzaj układu terenu oraz budynków i ewentualnie innych obiektów budowlanych z rozpatrywanego punktu widzenia przeznaczonego do izolacji głównych użytkowników (tj. osób osadzonych)¹⁸. Jak wskazują liczne doświadczenia ze świata, również tam mogą wystąpić pożary, klęski żywiołowe (katastrofy naturalne lub awarie techniczne) i inne miejscowe zagrożenia¹⁹. Bezpieczeństwo jednostki penitencjarnej i bezpieczeństwo użytkowników są więc bezpośrednio powiązane z ochroną przeciwpożarową.

Utylitarność wartości chronionych w kontekście ochrony przeciwpożarowej sprawia, że zdrowie i życie każdego użytkownika jednostki penitencjarnej jest równie wartościowe. Niniejsze stwierdzenie może być stawiane w sprzeczności z powszechnymi przekonaniem. Nie zmienia to jednak faktu, iż każdy ma jednakowe prawo do ochrony zdrowia i życia przed pożarem, klęską żywiołową i innym miejscowym zagrożeniem. W przypadku jednostki penitencjarnej problem w interpretacji właściwych okoliczności może wynikać z celowego doprowadzania do występowania zagrożeń przez samych osadzonych (np. wzniesienie pożaru celem wyrażenia niezadowolenia z warunków socjalno-bytowych lub sprowokowania konfliktu pomiędzy antagonistycznymi grupami osadzonych lub stworzenia warunków do ucieczki)²⁰. Świadczy to o specyfice aresztu śledczego i zakładu karnego w świetle ochrony przeciwpożarowej,

¹⁸ Poprzez głównych użytkowników rozumie się osoby, dla których powstały jednostki penitencjarne. W ogólnym ujęciu, wśród użytkowników jednostki penitencjarnej wymienia się również funkcjonariuszy Służby Więziennej i pozostali personel (pracowników cywilnych). Nie są oni jednak rozumiani jako główni użytkownicy.

¹⁹ <https://www.nfpa.org/-/media/Files/News-and-Research/Fire-statistics-and-reports/Fact-sheets/Prisons-factsheet.aspx> (dostęp: 03.08.2023), J.A. Schwartz, C. Barry, *A Guide to Preparing for and Responding to Jail Emergencies. Self-Audit Checklists. Resource Materials. Case Studies*, National Institute of Corrections, Campbell 2009, s. 3, J.C. Gaillard, F. Navizet, *Prisons, prisoners and disaster*, "International Journal of Disaster Risk Reduction" 2012, nr 1, s. 33-43.

²⁰ Zob. <https://starogardgdanski.naszemiasto.pl/pozar-proba-sforsowania-bramy-i-bunt-w-starogardzkim/ar/c1-9100175>.

gdyż trudno odnaleźć podobne intencje u użytkowników innych rodzajów budynków i innych obiektów budowlanych.

Wspomniana powyżej specyfika odzwierciedla się w powiązaniu z domeną ochrony przeciwpożarowej w jednostce penitencjarnej. Z uwagi na izolacyjną funkcję tej jednostki, nie wszystkie zadania służące zapobieganiu powstaniu i rozprzestrzenianiu się pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia mogą być realizowane na takich samych zasadach i w taki sam sposób jak w przypadku innych rodzajów obiektów (np. w urzędach administracji publicznej, obiektach zamieszkania zbiorowego). Zastosowane rozwiązania techniczno-budowlane, instalacyjne i technologiczne, a także urządzenia przeciwpożarowe i gaśnice muszą być w nich dodatkowo zabezpieczone przed intencjonalnym zniszczeniem lub wykorzystaniem niezgodnym z przeznaczeniem. Może to wydłużać czas ich uruchomienia i utrudniać niezwłoczne, skuteczne użycie w warunkach zagrożenia. Przedmiotowe przeglądy techniczne, konserwacje oraz naprawy podlegają przeważnie rygorom dodatkowych kontroli wykonawców i przeprowadzonych prac. Zasadniczo nie mogą prowadzić do utrudnień w realizowaniu przez jednostkę penitencjarną funkcji izolacyjnej oraz rzutować na jej ciągłość działania (w tym samowystarczalność). Ograniczenia ilościowe personelu, rygory odbywania kary pozbawienia wolności oraz konieczność zapewnienia porządku publicznego (również w związku z przebywaniem w jednostce osób i/lub grup wrogo do siebie nastawionych) uniemożliwiają powszechną ewakuację użytkowników. Determinują również rozumienie bezpiecznej ewakuacji. Podobnie sytuacja wygląda w przypadku przygotowania do prowadzenia akcji ratowniczej. Personel jednostki penitencjarnej może nie być w stanie sam efektywnie przeciwdziałać zagrożeniu (np. pożarowi, awarii technicznej). W takiej sytuacji wymagane będzie wsparcie ze strony jednostek ochrony przeciwpożarowej. Efektywność przedmiotowego współdziałania będzie pochodną znajomości przez strażaków budynków, innych obiektów budowlanych i terenów składających się na jednostkę penitencjarną (ich układu przestrzennego, przeznaczenia, dostępu do poszczególnych stref ochrony, itp.) oraz wsparcia ze strony funkcjonariuszy Służby Więziennej. Najmniej wyzwań zdaje się wiązać z zapoznaniem z przepisami przeciwpożarowymi oraz ustaleniem sposobów postępowania na wypadek powstania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia. Może przyjąć to bowiem taką formę niewymagającą specjalnych przygotowań i realizacji, jak udostępnienie wybranych

informacji poszczególnym grupom użytkowników, realizowanie szkoleń i doskonalenia zawodowego²¹, a także przygotowanie procedur i planów działania na wypadek wystąpienia różnych zagrożeń. Zasygnalizowane powyżej kwestie będą miały swoje przełożenie na uwzględnianie wymagań w zakresie ochrony przeciwpożarowej przy zagospodarowaniu i uzbrajaniu terenu, użytkowaniu maszyn, urządzeń i innych wyrobów, prowadzeniu ewentualnych uzgodnień z rzeczoznawcami do spraw zabezpieczeń przeciwpożarowych oraz użytkowaniu wyrobów stanowiących podręczny sprzęt gaśniczy (np. gaśnic).

Zapewnianie sił i środków (tj. zasobów i sposobów ich wykorzystania) do zwalczania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia oraz na rzecz ochrony ludności odbywa się w oparciu o personel jednostki penitencjarnej. To funkcjonariusze Służby Więziennej i pracownicy stanowią pierwszą linię reagowania na zagrożenia. Wymusza to na nich posiadanie niezbędnej wiedzy i sprzętu, a na zarządcy aresztu śledczego lub zakładu karnego racjonalnego inwestowania w ludzi i w infrastrukturę. Dotyczy to zwłaszcza powstających budynków i innych obiektów budowlanych, przeciwpożarowego zaopatrzenia w wodę oraz dróg pożarowych. Zarządca jednostki penitencjarnej nie ma obowiązku powoływania lokalnej jednostki ochrony przeciwpożarowej. Jednak za uzasadnione uznaje się sprawdzone połączenie komunikacyjne z najbliższymi jednostkami tego rodzaju, telefonicznie lub z wykorzystaniem innych środków łączności (zwłaszcza z PSP, która jest organizatorem krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego i posiada dostęp do zasobów OSP i innych jednostek ochrony przeciwpożarowej włączonych do tego systemu; przykładowo, w ramach punktu alarmowego, stanowiska kierowania itp.).

Sprawność prowadzenia działań ratowniczych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej w jednostce penitencjarnej będzie pochodną odpowiedniego przygotowania. Standardy operacyjne pozwalające na reagowanie poza murami aresztów śledczych i zakładów karnych nie w pełni będą miały tu swoje zastosowanie. Jest to spowodowane ryzykiem wygenerowania zagrożeń wtórnych, w tym ucieczki oraz bezpośredniego zagrożenia zdrowia i życia ze strony osadzonych (w stosunku do ratowników, personelu jednostki penitencjarnej oraz osób postronnych). Szczególne trudności mogą pojawić się w związku z wystąpieniem

²¹ <https://www.sw.gov.pl/aktualnosc/areszt-sledczy-w-opolu-pozar-i-niepokoje-w-areszcie-sledczym-w-opolu>

zagrożeń masowych (np. powodzi, zagrożenia chemicznego) i/lub tych wymagających zadysponowania specjalistycznych grup ratowniczych – na terenie omawianej jednostki, jak też w jej bezpośrednim sąsiedztwie. Wspomniane grupy nierzadko nie stacjonują na terenie miejscowości, w których są zlokalizowane jednostki penitencjarne. Ratownicy tych grup mogą nie znać układu przestrzennego miejsca zdarzenia, a także wymagać dodatkowego wsparcia poprzez zapewnienie dostępu do strefy zagrożenia oraz uczulenie na czynności stwarzające dodatkowe ryzyka dla bezpieczeństwa publicznego (np. przypadkowe uwolnienie osadzonych). Ponadto odpowiedni podział zadań pomiędzy ratowników i personel omawianej jednostki wydaje się kluczowy dla sprawnej reakcji na zagrożenie.

Zapewnianie ochrony przeciwpożarowej w jednostce penitencjarnej nie może zatem odbywać się na takich samych zasadach i w takim samym zakresie jak ma to miejsce w przypadku większości rodzajów obiektów, do których są dysponowane PSP, czy OSP. Znajomość specyfiki aresztów śledczych i zakładów karnych pozwala na sformułowanie wynikających z nich wyzwań i przełożenia ich na referencyjne sposoby zapewniania ochrony przeciwpożarowej w takich miejscach.

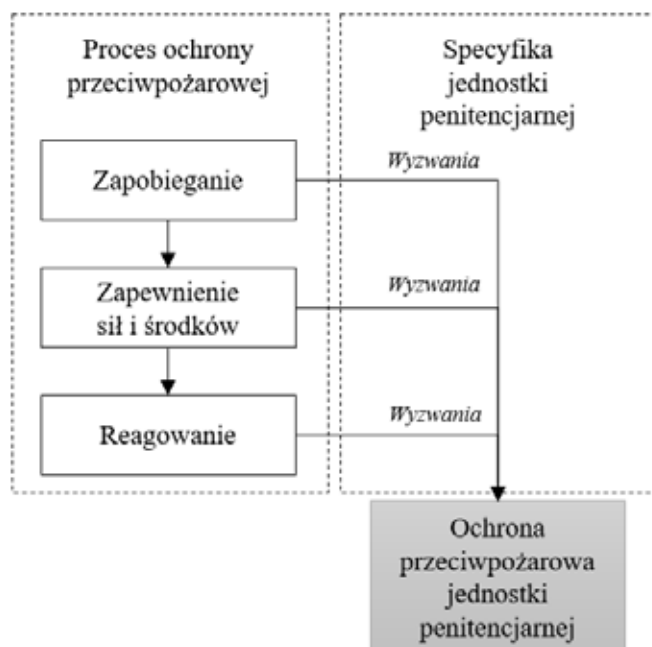
3. Wyzwania ochrony przeciwpożarowej i referencyjne sposoby wychodzenia im na przeciw

Wyzwania ochrony przeciwpożarowej jednostki penitencjarnej stanowią pochodną relatywizacji specyfiki tej ochrony ze specyfiką wspomnianej jednostki. Schematycznie ukazano to na rysunku 2. w powiązaniu z procesem ochrony przeciwpożarowej.

Wyzwania ochrony przeciwpożarowej jednostki penitencjarnej można sformułować w oparciu o poszczególne elementy procesu ochrony przeciwpożarowej.

Założenia zawarte w Tabeli 1. przedstawiają wyzwania dotyczące jednostki penitencjarnej zidentyfikowane dla zapobiegania powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia. Uzupełniono je o referencyjne sposoby wychodzenia im naprzeciw.

Rysunek 2. Idea formułowania wyzwań ochrony przeciwpożarowej jednostki penitencjarnej

Źródło: opracowanie własne

Tabela 1. Wyzwania określone dla zapobiegania powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia, a także odpowiadające im, rekomendowane sposoby postępowania

Wyzwanie	Referencyjne sposoby postępowania
Zabezpieczenie rozwiązań techniczno-budowlanych, instalacyjnych i technologicznych, urządzeń przeciwpożarowych i gaśnic przed intencjonalnym zniszczeniem lub wykorzystaniem niezgodnym z przeznaczeniem.	Stałe lub zamykane osłony sterowników, zaworów i innych kluczowych elementów rozwiązań techniczno-budowlanych, instalacyjnych i technologicznych, a także urządzeń przeciwpożarowych (ekrany, puszki, szafki, okratowania itp.). Lokalizacja tych elementów w strefach ograniczonego dostępu. Nadzór nad wspomnianymi elementami ze strony personelu. Okresowe przeglądy – techniczny, konserwacje i naprawy.

Wyzwanie	Referencyjne sposoby postępowania
Zapewnienie możliwości niezwłocznego uruchomienia i skutecznego użycia rozwiązań techniczno-budowlanych, instalacyjnych i technologicznych, urządzeń przeciwpożarowych i gaśnic.	Nadzór nad wspomnianymi elementami i bezpośredni dostęp do nich ze strony personelu. Rozwiązania automatyczne (np. system zraszaczy) Okresowe przeglądy – techniczny, konserwacje i naprawy.
Kontrole przeglądów technicznych, konserwacji i napraw.	Procedura bieżącej weryfikacji dostępu do przestrzeni w celach przeglądów technicznych, konserwacji i napraw. Stały nadzór nad podmiotami dokonującymi przeglądów technicznych, konserwacji i napraw ze strony funkcjonariuszy Służby Więziennej. Procedura odbioru przeglądów technicznych, konserwacji i napraw po ich zakończeniu.
Racjonalizacja organizacji ewakuacji.	Wypracowanie planu ewakuacji z uwzględnieniem różnych scenariuszy zdarzeń niekorzystnych (różne rodzaje zagrożeń, przyczyny i miejsca ich materializacji). Zaplanowanie ewakuacji całościowej i ewakuacji strefowej (tj. naraz oraz sekwencyjnie).
Dedykowane zapoznanie z przepisami przeciwpożarowymi.	Dostosowanie zakresów informacji przekazywanych do poszczególnych grup odbiorców (nie wszyscy mogą wiedzieć wszystko). Zapewnienie dostępu do planów kondygnacji i planów terenu tylko dla personelu.
Ustalenie efektywnych i bezpiecznych sposobów postępowania na wypadek powstania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia.	Uwzględnienie w procedurach reagowania różnych rodzajów zagrożeń (w tym zagrożeń masowych). Opracowanie procedur współdziałania z jednostkami ochrony przeciwpożarowej.
Uwzględnianie wymagań w zakresie ochrony przeciwpożarowej przy zagospodarowaniu i uzbrajaniu terenu.	Konsultacje z właściwą terenowo komendą powiatową PSP. Ćwiczenia jednostek ochrony przeciwpożarowej na terenie jednostki penitencjarnej połączone z audytem bezpieczeństwa pożarowego.
Dostosowanie użytkowania maszyn, urządzeń i innych wyrobów do funkcji jednostki penitencjarnej.	Konsultacje z właściwą terenowo komendą powiatową PSP i/lub z rzeczoznawcą do spraw zabezpieczeń przeciwpożarowych.

Wyzwanie	Referencyjne sposoby postępowania
Uzgadnianie warunków ochrony przeciwpożarowej z rzeczoznawcami do spraw zabezpieczeń przeciwpożarowych.	Nawiązanie współpracy z rzeczoznawcami do spraw zabezpieczeń przeciwpożarowych specjalizującymi się w kwestiach ochrony przeciwpożarowej jednostki penitencjarnej lub zagadnień powiązanych.
Użytkowanie sprawdzonych wyrobów stanowiących podręczny sprzęt gaśniczy.	Użytkowanie wyłącznie certyfikowanego podręcznego sprzętu gaśniczego.

Źródło: opracowanie własne

Wymienione wyzwania odzwierciedlają potencjalne trudności w respektowaniu ogółu przepisów przeciwpożarowych. Można im jednak wyjść naprzeciw dzięki współpracy ze specjalistami w tej dziedzinie (rzeczoznawcami ds. zabezpieczeń przeciwpożarowych i funkcjonariuszami prewencji pożarowej w komendach PSP), a także wypracowaniu procedur bezpieczeństwa obiektów i bezpieczeństwa indywidualnego. Istotne, aby uwzględniały one nie tylko pożary, lecz także pełne spektrum możliwych do wystąpienia zagrożeń charakterystycznych dla ochrony przeciwpożarowej (również klęsk żywiołowych i innych miejscowych zagrożeń).

W tabeli 2. zestawiono rezultaty identyfikacji wyzwań dla zapewnienia sił i środków do zwalczania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia oraz na rzecz ochrony ludności. Towarzyszą im referencyjne sposoby postępowania.

Tabela 2. Wyzwania określone dla zapewniania sił i środków do zwalczania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia oraz na rzecz ochrony ludności, a także odpowiadające im rekomendowane sposoby postępowania

Wyzwanie	Referencyjne sposoby postępowania
Zapewnienie sił i środków własnych do niezwłocznego podjęcia pierwszej reakcji na zagrożenie.	Zapewnienie w poszczególnych działach osób przeszkolonych z zakresu ochrony przeciwpożarowej (co najmniej gaszenia pożaru w tzw. zarodku ²² oraz prowadzenia ewakuacji).

²² Mowa tu o pierwszej fazie rozwoju pożaru, gdy zagrożenie nie osiągnęło jeszcze formy rozwiniętej i można mu skutecznie przeciwdziałać z wykorzystaniem podręcznego sprzętu gaśniczego i innego wyposażenia jednostki penitencjarnej.

Wyzwanie	Referencyjne sposoby postępowania
Przygotowanie merytoryczne personelu jednostki penitencjarnej do niezwłocznego podjęcia pierwszej reakcji na zagrożenie.	Uwzględnienie w programach szkoleń w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy zagadnień ochrony przeciwpożarowej obejmujących różne rodzaje zagrożeń. Dostosowanie procesów doskonalenia zawodowego personelu do rygorów stałego podnoszenia kompetencji dotyczących ochrony przeciwpożarowej.
Wyposażenie jednostki penitencjarnej na potrzeby niezwłocznego podjęcia pierwszej reakcji na zagrożenie.	Zapewnienie wymaganej ilości (rodzaju) środka gaśniczego w podręcznym sprzęcie gaśniczym i urządzeniach przeciwpożarowych. Wykorzystanie rodzajów środków gaśniczych odpowiadających możliwym do wystąpienia rodzajom pożarów (tj. pożarów grup A, B, C, D i/lub F). Wyposażenie w niezależną pompownię przeciwpożarową zasilającą wewnętrzną sieć wodociągową i techniczne systemy zabezpieczeń przeciwpożarowych (np. systemy zraszaczy).
Przystosowywanie istniejących lub budowanie nowych budynków i innych obiektów budowlanych zgodnie z przepisami przeciwpożarowymi.	Konsultacje z właściwą terenowo komendą powiatową PSP i/lub z rzeczoznawcą do spraw zabezpieczeń przeciwpożarowych.
Zapewnienie połączenia komunikacyjnego z najbliższymi jednostkami ochrony przeciwpożarowej.	Wymiana danych kontaktowych pomiędzy osobami funkcyjnymi w jednostce penitencjarnej i w jednostce ochrony przeciwpożarowej. Połączenie systemu sygnalizacji pożaru i systemów sygnalizacji innych zagrożeń (np. chemicznych) z systemem alarmowania właściwej terenowo jednostki ochrony przeciwpożarowej.
Zapewnienie przeciwpożarowego zaopatrzenia w wodę.	Wyposażenie w zbiorniki na wodę do celów gaśniczych Wyposażenie w niezależną pompownię przeciwpożarową zasilającą wewnętrzną sieć wodociągową i techniczne systemy zabezpieczeń przeciwpożarowych (np. systemy zraszaczy). Zapewnienie wewnętrznej sieci wodociągowej. Wyposażenie w sprzęt do pobierania wody ze zbiorników i cieków (np. motopomp).
Wyznaczenie dróg pożarowych.	Wyznaczenie dróg pożarowych zapewniających dostęp do strefy zagrożenia oraz odzwierciedlenie ich lokalizacji i parametrów w instrukcji bezpieczeństwa pożarowego.

Źródło: opracowanie własne

Szeroko rozumiane przygotowanie na wystąpienie zagrożenia charakterystycznego dla ochrony przeciwpożarowej wiąże się z zapewnieniem warunków redukcji skutków jego ewentualnej materializacji. Odnosi się do sił i środków ilościowo i jakościowo dostosowanych do specyfiki jednostki penitencjarnej. Z praktycznego punktu widzenia warto zadbać o to, aby przedmiotowe informacje zostały syntetycznie ujęte w treści instrukcji bezpieczeństwa pożarowego – dokumentu, który może zostać wykorzystany zarówno w procesach szkoleniowych, inwestycyjnych, kontrolnych i operacyjnych.

Tabela 3. ukazuje wyzwania określone dla prowadzenia działań ratowniczych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej, a także odpowiadające im rekomendowane sposoby postępowania.

Tabela 3. Wyzwania określone dla prowadzenia działań ratowniczych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej, a także odpowiadające im rekomendowane sposoby postępowania

Wyzwanie	Referencyjne sposoby postępowania
Redukowanie ryzyka zagrożeń wtórnych.	Ścisła współpraca operacyjna funkcjonariuszy Służby Więziennej i strażaków jednostek ochrony przeciwpożarowej wspólnie realizujących działania operacyjne. Ewakuacja strefowa osadzonych zapewniająca względną swobodę działań operacyjnych strażaków jednostek ochrony przeciwpożarowej w strefie zagrożenia. Procedura weryfikacji obecności osadzonych, którzy zostali ewakuowani.
Ewakuacja w jednostce penitencjarnej (w obrębie tej jednostki).	Procedura nadzoru nad osadzonymi, którzy są ewakuowani. Ewakuacja z uwzględnieniem separacji osób/grup nastawionych do siebie antagonistycznie. Zapewnienie wsparcia ze strony Policji/Żandarmerii Wojskowej ²³ w zabezpieczeniu jednostki penitencjarnej podczas ewakuacji (w przypadku nieakceptowalnego ryzyka niepokojów społecznych).
Ewakuacja masowa (całej jednostki).	Umowy na transport i przeniesienie osadzonych do innej jednostki penitencjarnej Zapewnienie wsparcia ze strony Policji/Żandarmerii Wojskowej ²⁴ w zabezpieczeniu transportu osadzonych.

²³ W ramach mechanizmu przewidzianego w ustawie o Policji [ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 171), art. 18a].

²⁴ Ibidem.

Wyzwanie	Referencyjne sposoby postępowania
Przygotowanie do prowadzenia specjalistycznych działań ratowniczych.	Ćwiczenia Służby Więziennej ze specjalistycznymi grupami ratowniczymi, zwłaszcza dotyczące scenariuszy zdarzeń CBRN. Procedury współdziałania ze specjalistycznymi grupami ratowniczymi. Procedury wstępnego zabezpieczenia miejsca zdarzenia na potrzeby przejęcia działań przez specjalistyczną grupę ratowniczą. Wyznaczenie funkcjonariuszy łącznikowych Służby Więziennej.
Odpowiedni podział zadań pomiędzy ratowników i personel jednostki penitencjarnej.	Podział miejsca zdarzenia na odcinki bojowe obsługiwane przez Służbę Więzienną (np. ewakuacja) i jednostki ochrony przeciwpożarowej (np. uszczelnienie wycieku niebezpiecznej substancji chemicznej, ugaszenie pożaru).
Efektywna komunikacja kryzysowa.	W przypadku długotrwałych działań ratowniczych zorganizowanie połączonego sztabu lub wydelegowanie funkcjonariusza Służby Więziennej do prac sztabu akcji zorganizowanego przez jednostki ochrony przeciwpożarowej.

Źródło: opracowanie własne

W przypadku prowadzenia działań ratowniczych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej, efektywność reakcji na zagrożenie będzie zależała zasadniczo od tego, jak wiele (jakościowo i ilościowo) przed przybyciem tych jednostek wykona personel jednostki penitencjarnej oraz jak zostaną podzielone zadania pomiędzy obecne na miejscu zdarzenia podmioty bezpieczeństwa. Wiele w tej kwestii można osiągnąć poprzez wspólne ćwiczenia oraz procedury ustanawiające klarowne ramy współdziałania, w tym współpracy. Znajomość wzajemnych potrzeb i możliwości operacyjnych to klucz do generowania efektu synergicznego. Z organizacyjnego punktu widzenia to na nim powinno zależeć podmiotom prowadzącym działania operacyjne z zakresu ochrony przeciwpożarowej w jednostce penitencjarnej.

Wnioski

Analiza znaczenia ochrony przeciwpożarowej prowadzi do trzech zasadniczych konkluzji, które mają też wpływ na właściwe sposoby zapewniania bezpieczeństwa w jednostce penitencjarnej. Po pierwsze, chodzi o ochronę wartości utylitarnych. Przekłada się to na troskę, zarówno o personel tej jednostki, jak i głównych jej użytkowników (osadzonych). Po drugie, mowa tu nie tylko o pożarach, lecz także o klęskach

żywiolowych (np. powodziach, niebezpiecznych zjawiskach pogodowych, pożarach wielkopowierzchniowych) i innych miejscowych zagrożeniach (m.in. awariach maszyn i urządzeń, rozszczelnieniu instalacji z niebezpiecznymi substancjami chemicznymi). Po trzecie, domena ochrony przeciwpożarowej ma charakter procesowy i składają się na nią zapobieganie, przygotowanie i reagowanie na dedykowane zagrożenia (pożary, klęski żywiołowe i inne miejscowe zagrożenia).

Znajomość specyfiki jednostki penitencjarnej rzuca światło na trudności w pełnej oraz bezpośredniej implementacji przepisów i standardów ochrony przeciwpożarowej. Mimo iż ochrona przeciwpożarowa odnosi się do wartości użytecznych, to zapewnianie jej w jednostce penitencjarnej powinno zapewniać ciągłość realizowania funkcji tejże jednostki, w tym funkcji izolacyjnej. Nie sposób wdrożyć więc wszystkich sposobów zapewniania ochrony przeciwpożarowej stosowanych poza murami aresztu śledczego lub zakładu karnego. Istotnie odnosi się to do ewakuacji, prowadzenia działań ratowniczych na terenie jednostki penitencjarnej oraz dostępu do systemów technicznych, urządzeń i podręcznego sprzętu gaśniczego.

Powiązanie ochrony przeciwpożarowej ze specyfiką jednostki penitencjarnej stwarza podstawy do identyfikacji wyzwań dla tej pierwszej. W odniesieniu do zapobiegania powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia warto wymienić tu zabezpieczenie rozwiązań techniczno-budowlanych, instalacyjnych i technologicznych, urządzeń przeciwpożarowych i gaśnic przed intencjonalnym zniszczeniem lub wykorzystaniem niezgodnym z przeznaczeniem, zapewnienie możliwości ich niezwłocznego uruchomienia i skutecznego użycia, kontrole przeglądów technicznych, konserwacji i napraw, racjonalizację organizacji ewakuacji, dedykowane zapoznanie z przepisami przeciwpożarowymi, ustalenie efektywnych i bezpiecznych sposobów postępowania na wypadek powstania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia, uwzględnianie wymagań w zakresie ochrony przeciwpożarowej przy zagospodarowaniu i uzbrajaniu terenu, dostosowanie użytkowania maszyn, urządzeń i innych wyrobów do funkcji jednostki penitencjarnej, uzgadnianie warunków ochrony przeciwpożarowej z rzeczoznawcami do spraw zabezpieczeń przeciwpożarowych, a także użytkowanie sprawdzonych wyrobów stanowiących podręczny sprzęt gaśniczy.

Traktując o zapewnianiu sił i środków do zwalczania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia oraz na rzecz ochrony ludności, wśród wyzwań warto wspomnieć o zapewnieniu sił i środków własnych do niezwłocznego podjęcia pierwszej reakcji na zagrożenie, przygotowaniu merytorycznym personelu jednostki penitencjarnej do niezwłocznego podjęcia pierwszej reakcji na zagrożenie, w tym odpowiednim wyposażeniu tej jednostki, przystosowywaniu istniejących lub budowaniu nowych budynków i innych obiektów budowlanych zgodnie z przepisami przeciwpożarowymi, zapewnieniu połączenia komunikacyjnego z najbliższymi jednostkami ochrony przeciwpożarowej, zapewnieniu przeciwpożarowego zaopatrzenia w wodę oraz wyznaczeniu dróg pożarowych.

Ostatni element procesu ochrony przeciwpożarowej to prowadzenie działań ratowniczych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej. Są z nim związane takie wyzwania jak: redukcja ryzyka zagrożeń wtórnych, ewakuacja w jednostce penitencjarnej (w obrębie tej jednostki), ewakuacja masowa (całej jednostki), przygotowanie do prowadzenia specjalistycznych działań ratowniczych, odpowiedni podział zadań pomiędzy ratowników i personel jednostki penitencjarnej oraz efektywna komunikacja kryzysowa.

W rozważaniach zaprezentowano stosunkowo wysoki poziom ogólności, aby ująć możliwie pełną domenę działań z zakresu ochrony przeciwpożarowej. Warto dodać, że niektóre referencyjne sposoby wychodzenia naprzeciw zidentyfikowanym wyzwaniom powtarzają się. Stwarza to okazje do optymalizowania kosztów ochrony przeciwpożarowej, gdyż to samo działanie (np. konsultacje z właściwą terenowo komendą powiatową PSP) może wychodzić naprzeciw więcej niż jednemu wyzwaniu. Wysoki poziom ogólności może również ułatwiać konkretyzację dalszych kroków w procesie badań naukowych dotyczących ochrony przeciwpożarowej, ochrony ludności oraz funkcjonowania aresztu śledczego i zakładu karnego w warunkach zagrożeń i pomimo zagrożeń.

Bibliografia

- Gaillard J.C., Navizet F., *Prisons, prisoners and disaster*, "International Journal of Disaster Risk Reduction" 2012, nr 1.
- Gromek P., Kośmider T., Kuryłowicz M., Woźniak A., *Problematyka funkcjonowania obiektu penitencjarnego w sytuacji wystąpienia katastrof w Polsce – badania fokusowe*, „The Prison Systems Review” 2022, nr 117(IV).
- Mecwaldowski G., *Uwarunkowania ewakuacji z obiektów zamkniętych*, „Ochrona Przeciwpożarowa” 2020, nr 4.
- Mecwaldowski G., *Uwarunkowania ewakuacji z obiektów zamkniętych (cz. 2)*, „Ochrona Przeciwpożarowa” 2022, nr 2.
- Radlak A., *Piekielne więzienie*, „Przegląd Pożarniczy” 2023, nr 5.
- Schwartz J.A., Barry C., *A Guide to Preparing for and Responding to Jail Emergencies. Self-Audit Checklists. Resource Materials. Case Studies*, National Institute of Corrections, Campbell 2009.
- Ziobro J., *Ochrona przeciwpożarowa [w:] Słownik Ratownictwa*, red. R. Borkowski i in., Wyd. SGSP, Warszawa 2023.
- Ziobro J., *Pożar [w:] Słownik Ratownictwa*, red. R. Borkowski i in., Wyd. SGSP, Warszawa 2023.

Dokumenty normatywne (w tym akty prawne):

- Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1897).
- Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 2057 ze zm.).
- PN-B-02852 Ochrona przeciwpożarowa budynków. Obliczanie gęstości obciążenia ogniowego oraz wyznaczanie względnego czasu trwania pożaru.
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 września 2021 r. w sprawie szczegółowej organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (Dz. U. z 2021 r., poz. 1737).
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 171).
- Zarządzenie nr 21/2012 z dnia 23 marca 2012 r. w sprawie organizacji ochrony przeciwpożarowej i zabezpieczenia przeciwpożarowego w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej.

Źródła internetowe:

edu.cossw.pl.

starogardgdanski.naszemiasto.pl.

sw.gov.pl.

swws.edu.pl.

www.nfpa.org.

www.sw.gov.pl.